

MINISTER AKTYWÓW PAŃSTWOWYCH

BM.I.053.48.2022

IK: 675676

Warszawa, 16 lutego 2022 r.

**Pan
Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

poniżej udzielam odpowiedzi na oświadczenie nr BPS/043-35-1435/22 złożone podczas 35. Posiedzenia Senatu RP w dniu 12 stycznia 2022 r. Pani Senator Beaty Małeckiej – Libery w sprawie likwidacji kopalni "Olkusz – Pomorzany".

Po zasięgnięciu opinii Wyższego Urzędu Górniczego, przedstawiam następujące stanowisko w opisanej przez Panią Senator sprawie.

Odnosząc się do pierwszej części wystąpienia i przypomnienia przez Panią Senator, iż *„Minister Klimatu i Środowiska, jako organ koncesyjny, dla Kopalni „Olkusz-Pomorzany” stwierdził wygaśnięcie koncesji wydobywczych, na podstawie których prowadzone było wydobycie rud Zn-Pb, po ich zrzeczeniu się przez przedsiębiorcę oraz, że w obecnej chwili kopalnia funkcjonuje na podstawie planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, nie prowadzi już wydobywania kopaliny. Nadzór nad likwidacją leży w kompetencji Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie”*, chciałbym uzupełnić tę informację i wskazać, że aktualnie w obiegu prawnym funkcjonują również inne, kluczowe decyzje i dokumenty dotyczące działalności górniczej prowadzonej przez ZGH „Bolesław” S.A.

Jak już wspomniano w przedmiotowym wystąpieniu, Minister Klimatu i Środowiska w styczniu 2021 r. wygasił wszystkie trzy koncesje na wydobywanie rud cynku i ołowiu ze złóż: „Olkusz”, „Klucze I” oraz „Pomorzany”. Z kolei, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy ostatecznie w lipcu 2021 r. zawiadomił przedsiębiorcę o wykreśleniu z rejestru obszarów górniczych i podziemnych składowisk dwutlenku węgla, wszystkich jego dotychczasowych obszarów górniczych. Następnie, Minister Klimatu i Środowiska, decyzją z dnia 19 października 2021 r., zatwierdził Dodatek nr 4 do dokumentacji geologicznej złoża rud cynku i ołowiu „Klucze I”. Celem sporządzenia dodatku do dokumentacji geologicznej było rozliczenie zasobów geologicznych rud cynku i ołowiu, w związku zakończeniem eksploatacji złoża. Prace związane z rozliczeniem zasobów pozostałych złóż „Pomorzany” i „Olkusz” są w trakcie realizacji. Z wyżej wymienionych dokumentów wynika,

iż przedsiębiorca trwale zaprzestał wydobycia kopaliny – rud cynku i ołowiu oraz, że proces ten jest nieodwracalny.

Zatem wstrzymanie lub cofnięcie decyzji o likwidacji Kopalni „Olkusz–Pomorzany” jest niemożliwe, gdyż obowiązek likwidacji zakładu górniczego wynika wprost z przepisów ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz z prawomocnych decyzji organu koncesyjnego o wygaszeniu koncesji, wydanych dla prywatnego podmiotu gospodarczego, niebędącego spółką Skarbu Państwa, który to podmiot samodzielnie podjął uchwałę o trwałym zaprzestaniu wydobycia kopaliny.

Odnosząc się do kolejnej części wystąpienia, pragnę nadmienić, że Marszałek Województwa Małopolskiego, decyzją z dnia 27 listopada 2019 r., zatwierdził dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne w związku z zakończeniem odwadniania likwidowanego zakładu górniczego rud cynku i ołowiu Kopalnia „Olkusz–Pomorzany”, w której m.in. zawarto, ocenę przewidywanych zmian warunków hydrogeologicznych i właściwości fizykochemicznych wód podziemnych w likwidowanym zakładzie górniczym i jego otoczeniu. Dokumentacja ta stała się podstawą do rozwiązań przyjętych w planie ruchu likwidowanego zakładu górniczego.

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie, decyzją z dnia 23 grudnia 2020 r., zatwierdził plan ruchu likwidowanego podziemnego zakładu górniczego Kopalnia „Olkusz-Pomorzany” na lata 2021–2025. Sposób likwidacji zakładu górniczego, oprócz ustaleń w ww. dokumentacji hydrogeologicznej, został określony w Projektach Zagospodarowania Złóż (PZZ): „Pomorzany”, „Olkusz” i „Klucze I” wraz z ich dodatkami. W rozdziałach dot. likwidacji, w PZZ zapisano m.in.: *„Przewiduje się, że po zakończeniu eksploatacji Kopalnia będzie zlikwidowana przez zatopienie”*.

Zatwierdzenie planu ruchu poprzedzone było opiniami właściwych miejscowo: Burmistrza Miasta i Gminy Olkusz, Wójta Gminy Klucze oraz Wójta Gminy Bolesław. Mając na względzie ww. uwarunkowania prawne, Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie, w związku z niestwierdzeniem braków formalnych, zobowiązany był do zatwierdzenia planu ruchu likwidowanego podziemnego zakładu górniczego.

Według stanu na styczeń 2022 r. zlikwidowano większość podziemnych wyrobisk górniczych przez ich podsadzenie lub otamowanie. W związku z ostatecznym zaprzestaniem odwadniania wód podziemnych z dniem 4 stycznia 2022 r., zatopieniu uległa infrastruktura podziemnych pompowni stacjonarnych, w tym ich układów zasilania, m.in. w energię elektryczną. W związku z tym postulaty o stopniowym wygaszaniu pompowania nie znajdują uzasadnienia, gdyż musiałyby być one poprzedzone zmianą infrastruktury technicznej – powierzchniowej i podziemnej, co obecnie jest już technicznie niewykonalne. Ponadto, sugestia, że *„... należało wybrać metodę zatapiania sterowanego (w pełni kontrolowanego) zamiast samoistnego...”* nie jest poparta żadnym uzasadnieniem i nie uwzględnia warunków hydrogeologicznych, ani budowy geologicznej likwidowanej kopalni i jej sąsiedztwa, opisanych w ww. dokumentacjach. Wskazać należy, że dalsze pompowanie wód podziemnych po zatopieniu pompowni stacjonarnych, innym sposobem, byłoby ponadto niecelowe ze względu na przewidywany w początkowej fazie wzrost zanieczyszczeń wód podziemnych głębokiego

krążenia, a pobór wód podziemnych lub powierzchniowych zdalnych do zrzutu do cieków powierzchniowych wiązałby się z koniecznością osuszenia innych terenów powierzchniowych lub zubożeniem zasobów wód podziemnych w innych rejonach i wymagałby odpowiednich pozwoleń udzielonych w drodze decyzji administracyjnych wydanych na podstawie ustawy – Prawo wodne. W związku z powyższym, zaprzestanie piętrenia wód i wznowienie odwadniania jest fizycznie niemożliwe z uwagi na to, że nastąpiły już nieodwracane skutki spowodowane zatopieniem systemu odwadniania kopalni oraz likwidacją przez podsadzenie, otamowanie lub zasypanie większości wyrobisk podziemnych. **Ponadto, z uwagi na powyższe, cofnięcie decyzji o likwidacji Kopalni „Olkusz– Pomorzany” jest niemożliwe również ze względów prawnych.**

Odnosząc się do kwestii obowiązków w zakresie ochrony środowiska poruszonych w wystąpieniu, stwierdzić należy, że zagadnienia te, na etapie zatwierdzania planu ruchu, były analizowane i opierały się na funkcjonujących w obiegu prawnym wcześniej wymienionych ostatecznych decyzjach administracyjnych i dokumentach. Samo zaś zatwierdzenie planu ruchu likwidowanego zakładu górnictwa oznacza dokonanie przez organ nadzoru górnictwa pozytywnej oceny zgodności przełożonego przez przedsiębiorcę dokumentu z obowiązującymi przepisami prawa i planowanej realizacji wynikających z nich obowiązków.

W związku z powyższym, trudno zgodzić się z twierdzeniem, iż jak: *„wskazują ekolodzy, wyżej wymienione powinności w zakresie ochrony środowiska nie zostały należycie ustalone, czego nie zauważył Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie (podobnie jak żaden inny z urzędów właściwych do spraw ochrony środowiska), pomimo licznych zgłoszeń i zastrzeżeń strony społecznej. Organ ten bowiem nie przeanalizował jakie skutki wiązać się będą z likwidacją wyrobisk górnictwa poprzez ich zatopienie wodami z dopływu naturalnego”*.

Nie sposób jest się również w pełni odnieść do kwestii dotyczących wyboru metody likwidacji kopalni, a w szczególności sposobu jej zatapiania, poruszonych w wystąpieniu, tj. stwierdzenia, że: *„zdaniem ekspertów, ta metoda stosowana w przypadku likwidacji kopalń głębokich lub zlokalizowanych w odizolowanych strukturach geologicznych i hydrogeologicznych, nie może być stosowana w przypadku zakładów górnictwa występujących na stosunkowo niewielkiej głębokości w systemach hydrogeologicznych, mających silny związek z powierzchnią i pełny bądź strefowy kontakt hydrauliczny z wodami powierzchniowymi. W przypadku zatem kopalni „Olkusz–Pomorzany” należało wybrać metodę zatapiania sterowanego (w pełni kontrolowanego) zamiast samoistnego, ponieważ w tym przypadku zachodzi konieczność ochrony cennych ekosystemów wód rzecznych*. Nie można się zgodzić z takim jednoznacznym stanowiskiem bliżej nieokreślonych „ekspertów”, gdyż wybór sposobu zatapiania został poddany analizie w trakcie opracowania dokumentacji hydrogeologicznej. Dokumentacja ta została opracowana zgodnie z art. 90 ust. 1 pkt 2 lit. h Pgg przez zespół autorski – ekspertów, tj.: prof. dr hab. inż. Jacka Motykę, dr hab. inż. Kajetana d’Obyrny prof. Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (dalej AGH) oraz mgr inż. Andrzeja Bezkorowajnego – uprawnionego geologa. Autorzy dokumentacji posiadają wymaganą wiedzę, doświadczenie i uprawnienia. Jednocześnie podkreślić należy, iż po raz kolejny niewłaściwie używa się pojęcia „przepływu nienaruszalnego”, który to jest związany wyłącznie z pozwoleniem wodno-prawnym na pobór wód z cieków powierzchniowych.

Organ nadzoru górniczego, zatwierdzając plan ruchu, m.in. wziął pod uwagę przytoczone wcześniej opracowanie przedłożone przez przedsiębiorcę pt.: *„Społeczne i środowiskowe skutki likwidacji kopalń ZGH Bolesław S.A. przez zatopienie”* sporządzone przez zespół pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Czyłoka (Fundacja Nauka i Tradycje Górnicze Wydział Górnictwa i Geoinżynierii AGH Kraków) w 2013 r., w którym dokonano oceny przewidywanych zmian w środowisku przyrodniczym w tym terenów chronionych na skutek zakończenia odwadniania kopalni. W świetle tych ustaleń spowalnianie naturalnego procesu odtwarzania się poprzednich stosunków wodnych i kształtowania się nowych ekosystemów w tym rejonie nie wydaje się być uzasadnione.

Odnosząc się do stwierdzenia Pani Senator, iż: *„przyjęcie natomiast przez ww. organ wadliwego sposobu likwidacji kopalni „Olkusz–Pomorzany” prowadzić może do katastrofy ekologicznej o znacznych rozmiarach, w następstwie całkowitego osuszenia rzek Sztola ... i Biała ... Do tego dochodzą również zagrożenia podtopieniami dla sąsiednich gmin”*, to stwierdzić należy, iż tezy te wydają się być bezzasadne, gdyż Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach postanowieniem WSI.512.11.2020.TK.2 z dnia 25 stycznia 2021 r., działając na podstawie art. 24 ust. 7 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 poz. 2187), odmówił wszczęcia postępowania w sprawie wydania decyzji nakładającej na podmiot korzystający ze środowiska obowiązek przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych, w związku z informacją o możliwości wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku w wodach rzek Sztoly, Baby i Białej w wyniku zakończenia działalności Kopalni „Olkusz–Pomorzany” przez ZGH „Bolesław” S.A. w Bukownie. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska postanowieniem DOA-WSzOP.512.14.2021.MM z dnia 30.11.2021. W związku z tym, ani w toku procedowania decyzji o wygaszeniu koncesji, ani w toku zatwierdzania dokumentacji hydrogeologicznej, zarówno organy właściwe do spraw gospodarki wodnej, jak i organy ochrony środowiska nie mogły wziąć udziału w tych postępowaniach. Ponadto należy również podkreślić, że także Dyrektor OUG w Krakowie nie jest umocowany prawnie do podejmowania rozstrzygnięć w oparciu ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne, czy ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Podsumowując, aktualny stan zaawansowania górniczych robót likwidacyjnych sprawia, że wstrzymanie procesu piętrzenia wód podziemnych jest obecnie technicznie niemożliwe, a rozwiązania przyjęte w zatwierdzonym planie ruchu likwidowanego zakładu górniczego są realizowane w taki sposób, aby w maksymalnym stopniu chronić środowisko.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 6 Kpa organy administracji publicznej działają na podstawie przepisów prawa, w związku z tym uchylenie lub zmiana decyzji będącej przedmiotem wystąpienia może nastąpić jedynie w przypadkach i na zasadach określonych w kodeksie postępowania administracyjnego. W ocenie WUG i MAP nie zachodzi żadna z przesłanek uzasadniających wznowienie postępowania administracyjnego lub stwierdzenie nieważności decyzji w przedmiotowej sprawie.

Z poważaniem

Z upoważnienia Ministra Aktywów Państwowych

Piotr Pyzik

podsekretarz stanu

dokument podpisany elektronicznie

675676.2140594.1768819

Do wiadomości:

1. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
2. Minister Infrastruktury